

250 ÉVES A BAJAI III. BÉLA GIMNÁZIUM A BAJAI RENDHÁZ ÉS GYMNASIUM

Baján a középiskolai oktatás első jelentkezőit - régebbi nyomok hiányában -csak a múlt század közepén inneni időkre vihettük vissza. Először ugyanis a köznevelés ügyét itt hiteles adatok szerint, a Kapisztrán Jánosról nevezett ferencziek 1757 körül fogták fel, - eleinte, nyilvános iskolák nem lévén, saját földelük alatt nyitván annak helyet. Tanításuk tárgyai kezdetben: az olvasás, írás, és vallástan, majd pedig a latinnyelv is, valának: míglen a város - hihetőleg a tanulók növekvő száma által indíttatva - 1761-ben az elemi oktatást világi tanítókra bízván, a kolostor északi részén külön épületet vásárla, azt középiskolává alakítá s benne ettől fogva két szerzetes tag az akkori rendszerben, de nyilvánossági jog nélkül, a latin nyelvet s hozzá csatolt mellék tanulmányokat taníttá.

Az így berendezett iskola igazgatására a mondot rend főnöke, 1771-ben még egy szerzetesét, 1778-ban pedig, harmadik tanáru, a negyediket küldé. Mivel azonban iskolánk, az uralkodó Mária Terézia rendeletéből, épen emez évben szerveztettek át, 1778-ki auguszt. 3-án a magy. kir. helytartótanács intézvénye által a bajai középiskola bezárattott, s a város legelőbb is egy, szabályszerűen berendezett főeleminek állítására utasítottott; de mivel ehhez eszközökkel nem bírt, 1779-től, a ferenczikkel megállapított egység alapján, ismét csak azok két tagja és még egy világi folytatták előbbi keretben magánjellegű oktatásaikat.

Hazai tanügyünk fejlődésével mind élenkebben kezdte érezni a város, hiányzó rendes, nyilvános középtanodájának szükségét. 1791-ben azért a ferencziek főnökével új szerződést kötött, minék folytán a két alsó latin osztályt két tanárra, 1805-től pedig még egy harmadikkal s igazgatóval is ellátva, közbenjárt egyszersmind, hogy tanodája nyilvánossági joggal ellátassék; de mert ezen célra megfelelő alapot kimutatni ismét nem volt képes, 1814-ki okt. 1-től kelt főhatósági intézvény értelmében középiskolájá újra bezártnak nyilvánították, mindaddiglan , míg Baja városa Bácsmegye rendjeivel a győri tankertü-

leti főigazgatósággal egyetértve, tanodájának az országos iskolai alap segélye nélkül is fennállhatására s a hazai közoktatási rendszerhez alkalmazkodására nézve biztosítást nem ad. A rendelet vételétől sietett a város azonnal a megye tá-

nek alapján ez a felállítandó hat osztályú gymnasiumot igazgatóval, hitszónokkal és hat alkalmas tanárral ellátni, ezer ezüst fnt évi járadék mellett, kötelezé magát. S ettől fogva buzgón rajta volt a város, hogy egyfelől a még 1813 ik ápril 18-án



mogatását kinyerni, - és annak rendei az ügy fontosságát csakugyan belátván, tüstént a kir. helytartótanácshoz fordultak pártfogó kérelmezésükkel, mire a beszüntetett oktatás folytatása, még azon 1814-ki novemb. 15-én kelt új intézvény által, engedélyeztetii, s megjelöltetik az út mód is egyszersmind, mely szerint nem csak akkori alakú iskolájának végleges megerősítését eszközölheti, hanem a rendes, nyilvános [...] osztályú gymnasium nyitására is engedélyt remélhet a város. E kegyes leirat fölötti örömben most újból szerződékek a többször nevezett rend főnökével, mi-

emeltetni kezdett nagyobb iskolai épület mielőbb bevezetessék; másrésről pedig, hogy felállítandó gymnasiumnak nyilvánossági joggal megnyithatása iránt a trón előtti jobbagyi hódolattal kérelmezzem, mi a következett 1815-ki június 14-én nagy ünnepelevességek között végre megnyitatták, s már is az első tanévében (1815-16) 326 tanuló által látogatatték meg. S így maradt az a kapisztrán-ferencziek vezetése alatt egész 1850-51 tanév végéig, midőn a jelentékeny új igényekkel beállott középiskolai átszervezkedésekről értesült város, 1851 aug. 2-án tartott gyű-

lésében kijelenté, miként húszezernyi lakossága szükségének megfelelni óhajtván, gymnasiumát nyolczosztályúvá emelni, annak fenntartása s biztosítására "Bárány" című bajai vendéglőjét s "mátéházi (3075 hold) földbirtokát" alapítványul lekötöni, a netalán még fölmerülő költséghiányt pedig a városi lakosságra birtokarányban évenként kivetni el van határozva. Ez ajánlatot a temesvári cs. kir. helytartóság, 1851. aug. 28-án kelt leiratával elfogadta, s utasította a várost, hogy a felállítandó főgymnasium 10.200 fitra számított fenntartási költségeinek biztosítására - a felajánlott ingatlanságokat átírassa, alapító oklevelét bemutassa és a tanszékekre pályázatot nyisson, - a tanárkodott szerzetes egyéneknek, ha tanári vizsgájok egy év alatti letételére kötelezik magukat, elsőbbséget adván. S ezen nyomokon a főgymnasium 1851. nov. 4-én egyelőre csak négy alsóbb osztálylyal, öt tanárral és 108 tanulóval csakugyan megnyitattott; majd ugyanazon évi deczemb. 23-én 12.498. sz. a. a bécsi cs. kir. közoktatási minisztérium intézvénye által nyolczosztályú főgymnasium alapítása végleg is megerősítettven, a felsőbb osztályok tanárainak megválasztása egyszersmind 1852. július havára kitűzetett. A bajai főgymnasium ezek folytán 1852-53. évre hét, a következett 1853-54-re pedig teljes nyolcz osztálylyal felállítatván, ezen tanév végével, július 26-27. napjain, első érettségi vizsgáját is megtartotta.

A fenti forrást a III. Béla Gimnázium 250 éves fennállásának tiszteletére közöljük, amely 1780-ban a Bajai Közlöny hasábjain látott egykoron napvilágot. (A korabeli helyesírást és hibákat meghagytuk, mindössze a hosszú magánhangzókat igazítottuk a mai helyesíráshoz.) Az első száz év, amit bemutatott magában is tisztes idő, azóta újabb 150 év epizódjai pörögtek le az iskola sokszínű mindennapjai során. Reméljük, hogy újabb 100, 150 és 250 év elteltével lesz miről azon kor krónikásának visszaemlékeznie a gimnázium régmúltjából.

Albert Iván

BORBÍRÓ (VOJNICS) ÉS TÜRRE Gondolatok egy könyvbemutató margójára

Egy könyv, egy élet, egy életpálya. Mindez 83 évben összehívte. Ez Borbíró (Vojnics) Ferenc életútja. Rajta viseli nyomát a 19. és 20. század, akárcsak munkássága Baja városán. Az életút kezdete az Osztrák Magyar Monarchiában, férfivá érése és a munka dandárja a Trianon utáni Magyarországon, kitelepített sors 1945 után, és végül az emigráció évei. Három kurzus, jobban mondva négy, az emigrációt is beszámítva, négy újrakezdés, és mégis teljes élet.

Egy könyv, amely hiánypótlóan dolgozza fel Borbíró életét korabeli források, újságcikkek, dokumentumok és magánlevelezések górcsőven keresztül.

Személyében egy kiváló jogi érzékkel megáldott, és felvértezett polgármester képe bontakozik ki előttünk, aki meghívás útján került Baja város élére. Felelős polgármesteri, tisztviselői érdemeit példázák a következő örökérvényű gondolatai: "Aki a város élén áll, annak családijába nemcsak a tisztikar, hanem a város minden polgára beletartozik. A polgármester köteles az egyetemesség javára áldozni minden erejét, tekintet nélkül arra, hogy fáradozását megérdemli-e városának minden polgára. Amit tisztikara felé kell éreznie, az pontosabb kifejezéssel élve nem szeretet, hanem értékelésen alapuló megbecsülés. A megbecsülés tisztább a szeretetnél, annak finomabb párta. [...]” Erről a felelősségtudatról és a megbecsülésről emlékezik meg egykori tisztársa, a korszak tűzoltó parancsnoka Horváth Iván: "Hogy a kiöregedő tűzoltók túlkorai nyugdíjazásával ne kelljen a városi háztartást felesleges módon megterhelni, de viszont a már csak kisebb fizikai munka kifejtésére képes öregebb tűzoltók a tűzoltóság mozgékonyágát és munkateljesítményét kedvezőtlenül ne befolyásolják, azt a rendszert vezette be dr Borbíró Ferenc

polgármester, hogy az ilyen tűzoltókat addig élvezett illetményeik megtartásával városi hajdúi, vagy kézbesítői szolgálatra osztja be és így a tűzoltóságnál ezek helye mindig megfelelő fiatal erőkkkel tölthető be."

Borbíró megtartotta tartását a meghurcoltatás éveiben is, méltósággal viselte. Élete utolsó emigráns szakaszát leányánál élte, akinek férje Szent-Györgyi Albert volt. Az emigrációban fontos intelmet intézett unokájához Bálinthoz. Bálint immár nemcsak a könyv egyik szereplője, de személyes jelenlétével megtisztelte és megbecsülte könyvolvasó közönséget a könyv bemutatása alkalmából.

Révy polgármester beszédében méltatta Borbíró, akiről a városháza egyik dísztermét elnevezték, és sor került annak hivatalos átadására. A polgármester ígéretet tett, hogy az egykorvolt elődjének nevét közterület fogja viselni.

A könyvbemutatón összehasonlították Türr Istvánnal, igen eltérő volt a habitusuk. A könyvbemutató után a másik dísztermet pedig Türr tábornokról nevezték el és nyitották meg a nagyközönség előtt.

Befejezésül ki kell térnem, hogy jövőre a Türr-emlékév apropóján reprint kiadásra kerül Gonda Béla munkája Türr Istvánról, amelyre a bajai múzeumban 2008. január 31-ig lehet kedvezményesen előfizetni.

Végezetül egy ma is aktuális sikerét emelném ki Borbíró polgármesternek. Sikertült városunkban választások idejére az országos politikai ellentéteket száműzni, azáltal, hogy általános megállapodás volt az egymást ellenfélként kezelő pártok között, hogy a kampányban csak helyi témákról esik szó. Tanuljunk mindannyian Borbíró (Vojnics) Ferenc életéből és pályájából!

Albert Iván

APRÓ-HIRDETÉSEK

ANGLIAI ÉS ÍRORSZÁGI BETANÍTOTT MUNKA!
Nyelvtudás nélkül is! Felkészítés akár 6 hét alatt! Info: 30 259 2929

Védikus Tudással Magyarországról című könyv megvásárolható a bajai könyvesboltokban. Védikus Építész szerinti házelvezést vállalkoz igen kedvező áron. Információ: 06-20-237-9972, Dudás Jenő

Szórólapok, kiadványok, áruminták terjesztését vállaljuk Baja és Dél-Bács-Kiskun területén. Tel.: 30/5795-250, 30/555-7810.

Rendezvényekre sörpad, asztal, szék, sátor, színpad, étkezéslet bérelhető. Tel.: 30/9530-062.

1 tonnás kisteherautóval áruszállítást vállalunk keddenként Budapestre. Tel.: 30/555-7810.

Bérci Házban terem kiadó vásárookra, termékbemutatókra, előadásokra. Tel.: 30/5795-250.

MAI MESE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kisváros, ahol élt egy boldog, nagy család. Az apuka szorgalmasan dolgozott reggeltől-estig, hogy elartsa szeretteit, az anyuka otthon nevelte a legkisebb csemetéjüket. A kicsi kedvenc időöltése az volt, ha édesanyjával sétálni mentek. Nézegették az embereket, a hatalmas, zajos járműveket.

Ragyogó verőfényes őszi nap volt. Ismét sétára indult a kis család. Élvezték a kellemes meleget, de a kicsi már nem akart benne maradni a kocsikában, mindenáron azt szerette volna, ha az anyukája átöleli és ő hozzábújhat. Így is történt. Tölték az üres babakocsit, miközben az apróság lerúgta magáról az egyik kis cipőcskét. Otthon vették észre, hogy a hófehér horgolt cipőcske bizony hiányzik. Mint a mesében Hamupipőke, ők is otthagyták út közben valahol a kis lábbelit. Visszamentek, de hiába. Az alig tízperces úton mintha a föld nyelte volna el a parányi lábbelit.

Nagyon szomorúak lettek. Nem a cipő pénzbeni, hanem valódi értéke miatt. Azt ugyanis

Házbontás, szuterén gépi kiásása,



tűzelőanyag, tűzifa, sóder, tőzeg, homok, építőanyag szállítás (cement, mész, téglá).

Horváth Imre

teherfuvarozó, gépi rakodó

6500 Baja, Szüretelő u. 10.

Telefon: 79/322-802

Mobil: 30/9569-636; 30/2564-213.

KÖNYVELÉS

egyéni- és társas vállalkozások részére.

LÖ-KONT

Könyvelő és

Adótanácsadó Bt.

(Lehoczky László)

Baja, Akácos u. 41.

Telefon: 79/325-675

BEMUTATÓ

az LR által forgalmazott egészségvédő,

arc- és testápoló termékekről

a Bérci házban

2007. október 24-én, szerdán, 18 órakor

Felhívás!

A Magyar Vöröskereszt Bajai Szervezetének telefonszáma megváltozott: az új elérhetőségünk

30/3452-624.

Péntekenként 9-11 óra között továbbra is várjuk ruházati felajánlásait a Tóth Kálmán utca 19 sz. alatt. Szükségünk lenne téli öltözékre elsősorban gyermekek részére.

Vöröskereszt Bajai Szervezete

BAJAI TÜKÖR

Nytsz: B/PHF/1364/bá/1994

Szerkesztő: Dajka Andrea (70/378-05-26)

Kiadó: NICO-sec KFT.

www.bajaitukor.hu

Szerkesztőség:

6500 Baja, Szarvas G. u. 3.

Nyomtatás: Magyar

Hivatalos Közlönykiadó

Lajosmizsei Nyomdája

www.hknyomda.hu

Felölés vezető:

Burján Norbert igazgató

e-mail:

szekesztoseg@bajaitukor.hu

sms: 06-70-3780485

A felelősség az írások tartalmáért a szerzőt, a hirdetések valódiságáért a hirdetőt terheli.